

Jeugd en alcohol (vervolg aanpak)

Waar gaat het om?

Jeugd en alcohol en andere verslavings- of genotsmiddelen is een punt van blijvende zorg. Voor Midden-Drenthe brengen we nog even enkele cijfers in herinnering (Factsheet GGD Drenthe januari 2013).

Jongens drinken meer alcohol dan meisjes. In Midden-Drenthe geeft 59 % van de jongens aan grote hoeveelheden alcohol in korte tijd te drinken (binge-drinken); 16 % deed dit drie keer of vaker. Bijna een kwart van de mannen drinkt (zeer) excessief, meer dan 1-4 dagen zes of meer glazen alcohol of 5-7 dagen vier glazen of meer. In Midden-Drenthe rookt 17 % van de 12-19 jarigen en 28 % van de 19-65 jarigen. Roken komt meer voor bij mensen met een lagere sociaal economische status.

Hierna beschrijven we in het kort wat er de afgelopen periode zoal is gebeurd en gedaan.

Een korte terugblik

Wij vinden en velen met ons dat bij alcohol preventie alle overheden gelijk moeten op trekken, waarbij veelal de rijksoverheid het voortouw dient te nemen. Zo hebben ook de Drentse gemeenten een Actieplan Schadelijk Alcoholgebruik jongeren 2009-2013 opgesteld. De actiepunten van het actieprogramma bevat 4 pijlers: vroeg signalering, regelgeving, handhaving en publiek draagvlak. Vanuit de werkgroep Publiek Draagvlak, om het draagvlak voor de boodschap niet drinken onder de 16 in de maatschappij te vergroten, is de campagne Makluk Zat! ontwikkeld met 12 actie punten. Met de vaststelling van de gemeentelijke Alcohol nota in 2010 "Onder de 16 geen alcohol en daarboven met matel!" is ook door de gemeente Midden-Drenthe opnieuw gewerkt aan het terugdringen van het alcoholgebruik, vooral onder jongeren. Daarvoor is aangesloten bij de provinciale inzet via het project Makluk Zat! met de lokale aanpak door middel van het project No Limit! van Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe en meer recent met de uitvoering van het project "Veilig door 't Veen".

Wat is Makluk Zat!?

Onder het motto 'Geen alcohol onder de 16 jaar, Makluk Zat!' organiseerden de Drentse gemeenten, Verslavingszorg Noord-Nederland, GGD Drenthe, Politie Drenthe, de nieuwe Voedsel- en Warenautoriteit en Koninklijke Horeca Nederland de campagnewedstrijd Makluk Zat!. Het project werd door diverse organisaties en bedrijven gesponsord. Teams van verschillende scholen uit Drenthe zijn met elkaar de strijd aangegaan om de beste campagne te maken om leeftijdsgenoten bewust te maken van de risico's van het drinken van alcohol op jonge leeftijd. De teams kregen een paar opdrachten waarmee ze extra werden getoetst op vijf punten: creativiteit, presentatie, onderbouwing, het creëren van een fanbase en het betrekken van derden bij de campagne. In oktober 2012 kreeg de Vereniging Drentse Gemeenten met deze campagne de Galjaardprijs voor overheids-communicatie. Ook de publieksprijs ging naar Makluk Zat!.

No Limit?!

De (voormalige) Stichting Welzijn Midden-Drenthe heeft het project No-Limit?! , "Veilig en Weerbaar, Actief, je grenzen kennen" in januari 2006 opgestart. Het project is beloond met de provincieprijs voor Drenthe van de Richard Krajicek Foundation Award 2007. Doel is om jongeren te brengen tot een bewustere leefstijl en tot grotere weerbaarheid en veiligheid in de digitale wereld. Met de jongeren worden afspraken gemaakt over roken, alcoholgebruik en fair play. Het project stimuleert hen tot nadenken over hun eigen gedrag.

“Zero Alcomobilisme Trail” (ZAT)

Het ZAT Projectenbureau heeft enkele jaren geleden een aantal clinics “veilig uitgaan” georganiseerd op enkele dependances van het Dr. Nassau College. De clinics sluiten goed aan op het veiligheidsbeleid en de ontwikkeling van de verkeerseducatie. ZAT doet een beroep op het gezonde verstand. Bij deze aanpak gaat het om het verkrijgen van praktisch informatie en confronterende videoclips. De politie, ook betrokken in de theoretische fase, brengt daarbij de 0.2 promille regeling en het risicogedeelte onder de aandacht. De theoretische fase wordt afgesloten door een coördinatie oefening met alcohol simulatiebrillen tot 1.5 promille. Op deze manier wordt aan den lijve ervaren hoeveel effect teveel alcohol heeft over lichaam en geest als verkeersdeelnemer. Daarna wordt geoefend. Ook worden situaties nagespeeld en gesimuleerd met echte acteurs.

“Veilig door 't Veen”

Onlangs is ook een verkeersveiligheidsproject “Veilig door 't Veen” voor en door inwoners van Witteveen en de Broekstreek afgerond. Het project is een initiatief van jeugdsoos ‘Enjoy’ uit Witteveen. Centraal staat verkeer en gedrag en het gebruik van alcohol in het verkeer, waarbij nauw is samengewerkt met Verslavingszorg Noord-Nederland, steunpunt Drenthe. Het eigenaarschap lag zoveel mogelijk bij de samenleving, mede naar aanleiding van enkele ernstige ongevallen. Daadwerkelijke metingen van resultaten (hoe meten en door wie, een nul meting enz.) zijn achterwege gebleven, maar zou ook extra budget hebben gevergd.

Andere genotsmiddelen

Ook roken is ongezond en ook een vorm van verslaving. Er zijn veel goede interventie-mogelijkheden voor roken beschikbaar en vaak maken deze integraal onderdeel van een preventieproject, voor bijvoorbeeld jeugd. Onmiskenbaar kan men niet vroeg genoeg beginnen met de bewustwording van de schadelijke effecten van het gebruik van genotsmiddelen, alcohol, drugs en roken. Er zijn geen afzonderlijke projecten tegen roken gestart.

De nieuwe Drank en Horeca wet

Met ingang van 2013 mogen jongeren beneden de 16 jaar (2014: 18 jaar) geen alcohol in het bezit hebben. De nieuwe Drank- en Horecawet verbiedt dat. Bij overtreding ervan volgt een boete van € 45,-. Jongeren onder de 16 jaar mochten al geen alcohol kopen. Nu mogen ze ook geen alcohol meer bij zich hebben in openbare ruimten, zoals op straat, winkelcentrum, station, horeca sportkantine enzovoort (met ingang van 2014 wordt dit dus 18 jaar). Deze verandering is niet zomaar tot stand gekomen. In de afgelopen jaren is er steeds meer bekend geworden over de schadelijke effecten van alcoholgebruik door jongeren. Deze maatregel is bedoeld om alcoholgebruik door jongeren tegen te gaan.

Wij werken aan een gewijzigde gemeentelijke verordening als gevolg van de ingevoerde nieuwe Drank- en Horecawet. Daarbij gaat het om regels voor para commerciële instellingen, zoals buurthuizen en sportkantines. Wij zijn voorsnog geen voorstander van het verbieden van lokale prijsacties door bedrijven of het lokaal verbieden of beperken van de verkoop van alcohol houdende dranken.

Preventie door één organisatie in Midden-Drenthe

Met de vaststelling van de Alcohol nota 2010 is ook besloten dat wij onze subsidierelatie met Verslavingszorg Noord-Nederland (VNN) handhaven en geen tweede organisatie financieel steunen voor voorlichting en bewustwording op het gebied van verslaving, waaronder alcohol.

Voor voorlichting en bewustwordingsactiviteiten kan en kan een beroep worden gedaan op Verslavingszorg Noord-Nederland, vanuit het steunpunt in Assen. Het werk van VNN wordt bekostigd met WMO middelen via de centrum gemeenten Assen en Emmen en met een bijdrage van € 0,16 per inwoner door alle Drentse gemeenten.

Vervolg beleid

Provinciaal

Na het eindigen van het VDG Actieprogramma Alcohol en Jeugd is het enige tijd onduidelijk gebleven of en hoe de aanbevelingen uit dit programma zouden worden opgepakt. In juni 2013 is er het landelijk Congres Alcoholbeleid 3.0 geweest. Op dat congres zijn een aantal zeer concrete suggesties gedaan hoe het alcoholbeleid gemeentelijk en provinciaal verder opgepakt zou kunnen worden. Drie aandachtspunten daaruit hebben onze speciale aandacht:

1. Interventies gericht op jongeren zonder hun ouders daar bij te betrekken hebben geen effect. Tot die stevige conclusie kwam het Trimbos instituut na het onderzoeken van de interventies in Nederland. Als reactie daarop heeft VNN haar aanbod in Drenthe aangepast.
2. Alcoholbeleid is een kwestie van lange adem en van een integrale aanpak, toegesneden op de doelgroep.
3. Alcoholbeleid in een regio is effectief als één organisatie en/of één persoon de verantwoordelijkheid neemt om de kar te trekken, het onderwerp steeds op de agenda te houden en de verschillende lokale initiatieven versterkt en op elkaar afstemt.

De GGD Drenthe werkt momenteel aan een voorstel om in Drenthe het alcoholpreventiebeleid weer voortvarend aan te pakken. Dit voorstel zal binnenkort door de GGD Drenthe aan de gemeenten als maatwerkadvies worden voorgelegd.

Waar kunnen inwoners in ieder geval altijd terecht?

Inwoners van Midden-Drenthe kunnen voor allerlei opvoedingsvragen terecht bij het CJG Midden-Drenthe. Daar komen ook de eerste signalen terecht die vragen om verdieping en verdere actie. Zodra meer deskundigheid nodig wordt deze vanuit het CJG MD gezocht en georganiseerd. Zo verzorgt VNN bijvoorbeeld voorlichting aan het Multi Disciplinair Team van het CJG Midden-Drenthe en nemen medewerkers van het CJG MD deel aan trainingen vanuit het VNN preventie team.

Wat doen VNN en het CJG MD?

Uit landelijk onderzoek blijkt dat de startleeftijd waarop jongeren beginnen met experimenteren met alcohol en roken aan het opschuiven is. Recent onderzoek laat daarbij zien dat de houding van kinderen op het basisonderwijs over het algemeen genomen heel negatief is ten opzichte van alcohol- en tabaksgebruik. Hieruit mag worden afgeleid dat preventie activiteiten en landelijke maatregelen op langere termijn effect krijgen.

Het reguliere werk door VNN en bij voorkeur in samenwerking met het CJG Midden-Drenthe behelst in ieder geval het trainen van docenten in het voortgezet onderwijs (desgewenst in het basisonderwijs), het aanbieden van lesmaterialen voor meerdere lessen en het voorlichten van ouders tijdens ouderavonden in het basis- en voortgezet onderwijs. Veelal wordt daarvoor het door het Trimbos Instituut opgestelde, al ruim 25 jaar telkens doorontwikkelde preventieprogramma De Gezonde School en Genotmiddelen gevolgd. Aanvullingen op dit programma, zoals theater voorstellingen, lesmaterialen, IVA trainingen (Instructie Verantwoord Alcohol schenken), workshops en extra ouderbijeenkomsten, worden niet vanuit de reguliere Wmo middelen bekostigd; hiervoor zal aanvullend budget moeten worden gezocht door de betreffende organisatie, veelal de school. Het CJG Midden-Drenthe kan hierbij behulpzaam zijn.

Verslavingspreventie, waaronder alcohol preventie, wordt steeds vaker benadert vanuit de zich ontwikkelende puber. En richt zich daardoor ook op de thema's omgaan met "social media" en cyberpesten. Van daaruit zijn zowel ouders maar ook jongeren gemakkelijker te bereiken. In klas 1 van het voortgezet onderwijs ligt het accent op alcohol preventie, in klas 2 op roken en in klas 3 desgewenst op blowen. Altijd in overleg met de school en aan te passen op basis van signalen.

Ook het stimuleren van de (emotionele) weerbaarheid bij jongeren en de bewustwording van schadelijke effecten zijn daarbij belangrijke issues en leiden tot deelname door jongeren aan activiteiten in cursusverband.

Het CJG Midden-Drenthe zal samen met VNN de vraag onderzoeken of er belang is om voor ouders van groepen 8 een ouderavond te organiseren met als doel te werken aan bewustwording en het geven van richtlijnen om jongeren voor te bereiden op de overgang naar eerste klas van het voortgezet onderwijs. Uitgangspunt is het belang van de ouderparticipatie. Daarbij wordt niet alleen aandacht geschonken aan de schadelijke effecten van alcohol, maar zal ook het roken en drugs gebruik onderwerp van bespreking zijn en hoe hiermee om te gaan.

In ieder geval is lokaal draagvlak voor nieuwe initiatieven uitermate belangrijk en een vereiste om gemakkelijker te kunnen (en te willen) kiezen voor een gezonde(re) leefstijl. Zoals ook bij roken het geval blijkt zullen de effecten op langere termijn zichtbaar gaan worden. Ook de nieuwe maatregelen om vanaf 18 jaar geen alcohol meer te schenken zal geleidelijk aan moeten beklijven en vruchten afwerpen.

Verslavingszorg (Noord-)Nederland.

VNN is een landelijke organisatie en wordt landelijk ondersteund bij vernieuwing en aanpassing van beleid en methoden. Naast een werkwijze die dienstverlenend, ondersteunend, stimulerend en soms confronterend kan zijn, is er altijd sprake van vernieuwing, ook als op basis van landelijke inzichten hiertoe aanleiding bestaat. Uitgangspunt is en blijft dat bij elke preventieve actie en aanpak lokaal draagvlak nodig is om überhaupt successen te realiseren.

Elders worden bijvoorbeeld projecten als pilot ingezet volgens de methode van Sociale Marketing. Social Marketing is geen commerciële marketing, social media of social advertising. Het is een combinatie van gedragstheorieën en marketingprincipes en deze zet je in voor gedragsverandering binnen het sociale domein. Belangrijk daarbij is om in gesprek te gaan met de doelgroep, te observeren en inventariseren waar hun belangstelling op dat moment ligt en daarbij aan te sluiten. Het project "Veilig door 't Veen" bevat kenmerken van Social Marketing. Zo worden elders in Nederland projecten opgezet, zoals Happy Drinks, alcoholvrije cocktails met een kick en aansprekende namen, die bij een goede aansluiting bij de leefwereld van de jongeren ook in Midden-Drenthe toepasbaar zijn. Vanuit het steunpunt Assen wil VNN hierbij behulpzaam zijn.

Transitie Jeugdzorg

Met de transitie jeugdzorg vanaf 2015 verandert er het nodige in de zorg aan gezinnen, kinderen en jongeren. Gemeenten nemen de taken op het gebied van jeugdzorg van rijk en provincie over. De idee hierbij is dat gemeenten beter kunnen inspelen op de vragen en behoeften van hun inwoners. De afgelopen periode is er intensief overleg geweest tussen gemeenten en de instellingen die nu de zorg aan gezinnen, kinderen en jongeren voor hun rekening nemen. Dit heeft geleid tot een Drentse aanpak van de transitie jeugdzorg. Al in 2014 worden de eerste stappen gezet in de transitie door het versterken van preventie en een nieuwe werkwijze bij het toewijzen van zorg. De verwachting is dat hierdoor minder mensen een beroep op zwaardere zorg zullen doen.

De colleges van elf van de twaalf gemeenten in Drenthe hebben ingestemd met het zogenaamde regionale transitiearrangement voor de regio Drenthe. Het arrangement is gebaseerd op de Drentse visie 'Als jeugd en toekomst tellen'. De eigen kracht en een positieve benadering van vragen en problemen rond opvoeden en opgroeien staat centraal. Belangrijk onderdeel van het transitiearrangement is de garantie dat kinderen en jongeren die voor 1 januari 2015 een indicatie voor jeugdzorg hebben, ook in 2015 en 2016 recht hierop houden.

In Drenthe zijn de laatste jaren goede ervaringen opgedaan met de methode Positief Opvoeden Drenthe (PoD). De methode is bijzonder effectief gebleken in het begeleiden van kinderen en gezinnen met opvoedingsproblemen. De verwachting is dat het invoeren van deze methodiek in de gehele provincie tot gevolg heeft dat minder mensen zwaardere zorg nodig hebben.

Het CJG Midden-Drenthe.

Het CJG Midden-Drenthe wil vooral gericht zijn op een laagdrempelige toegang tot informatie, voorlichting, advies en ondersteuning van jeugdigen bij het opgroeien en voor ouders/verzorgers en organisaties bij het opvoeden en de ontwikkeling van jeugdigen. De laagdrempeligheid komt mede tot stand doordat het CJG haar aanbod ontsluit en inwoners wil ontmoeten in dorpen en kernen. Op basis van vragen en signalen vanuit dorpen en wijken biedt het CJG een flexibel groep- en vraaggericht preventie- en voorlichtingspakket aan. (dus ook op het gebied van alcohol- en rookpreventie)

Het CJG Midden-Drenthe heeft een coördinator 'preventie en voorlichting'. De taak van de coördinator hierbij is het coördineren van groepsgerichte preventie- en voorlichtingsactiviteiten op lokale schaal, dus dichtbij inwoners op plekken waar ze van nature al komen. De coördinator geeft bij de uitvoering van deze activiteiten vorm aan een integraal werkproces en bevordert de afstemming en samenwerking tussen de (kern)partners CJG, vindplaatsen en de samenleving. Verder heeft hij de beschikking over een CJG werkbudget, waardoor er snel een beslissing kan worden genomen over een aanvraag vanuit een dorp of wijk voor een preventie- of voorlichtingsactiviteit.

De coördinator van het CJG zal samen met VNN hun reguliere aanbod, te beginnen bij de scholen, opnieuw in beeld brengen. Wij zijn in overleg met de betrokken partijen en zien er op toe dat op korte termijn initiatieven hiertoe daadwerkelijk worden ondernomen.

Enkele websites

Wij vinden het vermeldenswaard dat er diverse websites zijn, waar inwoners voor antwoorden op diverse vragen over opvoeding en gedrag terecht kunnen. Voor ouders/opvoeders is er een website ontwikkeld over opvoeding op het gebied van genotmiddelen: www.hoepakijdataan.nl. Deze website bevat een gratis online cursus bestaande uit 6 lessen. Een andere site die voor ouders interessant kan zijn is www.uwkinden.alcohol.nl. Ook is er een site over roken www.uwkinden.roken.nl. Natuurlijk kan men ook terecht bij: www.vnn.nl/onderwijs en www.pratenmetuwkind.nl en www.alcoholinfo.nl en www.stivora.nl en www.drugsinfo.nl en www.trimbos.nl/producten.

Acties oftewel: Wat gaan we doen?

We blijven werken aan het behoud van een gezonde jeugd in onze gemeente. Preventie, bewustwording, signalering van knelpunten en problemen zijn buitengewoon belangrijk. We willen problemen bespreekbaar zien en werken aan de bewustwording en het voorkomen van schadelijke effecten van alcohol gebruik en andere verslavende genotsmiddelen, zoals gokken, roken en het drugsgebruik. Daarvoor spreken wij de volgende acties met elkaar af.

1.

De GGD Drenthe komt met een voorstel om het alcoholpreventie-beleid door gemeenten weer voortvarend aan te pakken. Dat voorstel zien wij, vooral met het oog op gemeentelijke overstijgende aspecten, met belangstelling tegemoet. Wij zullen ons nader beraden op welke wijze wij als gemeente gebruik kunnen maken van het aangekondigde maatwerk advies, welke kosten hieraan verbonden (kunnen) zijn en in hoeverre dit aansluit bij onze volgende voorgenomen acties.

2.

Verslavingszorg Noord Nederland, steunpunt Assen (VNN), zal vanuit haar basispakket (bekostigd door de centrum gemeenten) begin 2014 haar activiteiten en mogelijkheden (opnieuw) aan alle scholen in Midden-Drenthe aanbieden. Zoals, het voorlichten tijdens ouderavonden, (bij)scholing van de docenten en het beschikbaar stellen van lesmateriaal. Op basis van vragen of signalen zal daarbij in samenwerking met de betreffende mentoren voorlichting worden gegeven (bijvoorbeeld op een ouderavond). VNN stemt de voorgenomen activiteiten af met het CJG Midden-Drenthe.

3.

Het CJG Midden-Drenthe zal in samenwerking met VNN signalen en vragen vanuit de gemeente, de samenleving, (opnieuw) inventariseren en met elkaar en ons bespreken om te komen tot een preventieve aanpak. Het is nog niet bekend in hoeverre dit tot een concreet preventie project zal leiden, zoals dat in het verleden uitwerking kreeg (denk aan: No Limit?! en Veilig door 't Veen).

4.

Het CJG Midden-Drenthe zal samen met VNN de vraag onderzoeken of er voldoende belangstelling is om voor ouders van groepen 8 een ouderavond te organiseren met als doel te werken aan bewustwording en het geven van richtlijnen om jongeren voor te bereiden op de overgang naar eerste klas van het voortgezet onderwijs.

5.

Deze notitie over Alcohol en Jeugd en andere genotmiddelen en de uitgezette (voorgenomen) acties zien wij tevens als een belangrijke bouwsteen voor de volgende gezondheidsnota, die wij in voorbereiding hebben genomen en waarvan u binnenkort de Startnotitie tegemoet kunt zien.